

La Dra. Núria Calduch, experta en Sagrada Escripura, va elaborar entre els anys 2010 i 2013 les notes exegetiques que oferim entre altres materials a Missa Dominical. Tal va ser la bona acollida, que el CPL les va publicar aplegades en el llibre “La Paraula celebrada. Explicació bíblica de les lectures de tots els diumenges i festes” (Dossiers CPL, 132). El dia de la presentació d’aquest llibre, el 27 de febrer de 2014, la Núria va oferir una magnífica reflexió sobre la Paraula de Déu, l’estudi exegetic dels textos i el seu valor i sentit específic en el marc de la celebració litúrgica; heus ací la seva intervenció.

La Bíblia no és exactament un “llibre” en el sentit modern del terme. Se sol dir que la Bíblia és una “biblioteca” composta de 73 llibres (per als catòlics). Un conegut exegeta (Jean Louis Ska) prefereix una altra expressió. Ell es refereix a la Bíblia com “els arxius d’Israel”. Sigui com sigui, la Bíblia no és un llibre fàcil. Són moltes les dificultats amb què el lector/a ha d’enfrontar-se: dificultats formals i contextuals, d’una banda; dificultats de contingut, d’una altra. Entre les primeres, destaquem el volum i la diversitat (èpoques, gèneres literaris i contextos), l’antiguitat i la dis-

tància lingüística. Entre les segones, que són les més importants, destaquem la violència referida a Déu i als humans, la amoralitat d’alguns personatges bíblics i una teologia insuficient del més enllà (en l’Antic Testament).

La formació bíblica

¿Què cal fer davant aquestes dificultats? Els biblistes animem tothom a estudiar la Bíblia, a freqüentar cursos, a llegir introduccions i comentaris als llibres bíblics fets pels especialistes, a aprendre els nous mètodes i apro-

paments exegètics (cf. el document de la Pontifícia Comissió Bíblica, *La interpretació de la Bíblia en l'Església*, 1993). Aquesta és una possibilitat de caire més aviat acadèmic, és a dir, adquirir una bona formació bíblica. I certament és la que aconsello. Si em preguntessin: ¿què he de fer per llegir la Bíblia de forma intel·ligent, per poder entendre el que lleigeixo i per poder treure'n profit?, jo indicaria el següent:

Primer de tot cal establir contacte amb aquell text, apropar-nos-hi sense presses, entaular-hi un diàleg i fer-li preguntes. Són quatre les preguntes principals que requereix la situació descrita: ¿què diu objectivament el text?, ¿com ho diu?, ¿té valor històric el que diu? i, per últim, ¿quin missatge em comunica a mi avui? És evident que el que realment interessa a un lector creient és arribar a la darrera pregunta, perquè el seu desig se situa en l'esfera de la fe. No vol sinó il·luminar la seva vida amb la Paraula de Déu. Ara bé, arribar a la quarta pregunta sense abans passar per les altres tres és una forma incorrecta d'apropar-se al text bíblic. Saltar-se les tres primeres preguntes és reduir el procés a la meta desitjada i, per consegüent, anul·lar l'itinerari que hi condueix. En el fons, aquesta valoració excessiva de l'objectiu final va en detriment de cadascuna de

les etapes prèvies. En altres paraules, significa que no se les considera importants ni molt menys necessàries per a la comprensió del text.

Si analitzem detingudament cada una de les preguntes, ens adonem de la complexitat del procés, ja que les quatre pertanyen a nivells diferents i requereixen, per tant, metodologies diferents. En les tres primeres, el text apareix com un objecte situat davant nostre, un objecte que volem analitzar en tots els seus aspectes materials i formals. La nostra relació amb ell és de caràcter científic, és a dir, el text és el nostre objecte d'estudi, està fora de nosaltres i no interactua amb la nostra vida. Amb tot, les tres primeres preguntes són molt diferents entre si. La primera es col·loca al nivell de la literalitat del text, i per això requereix una crítica textual; la segona fa referència a la forma en què el text expressa el seu contingut, per la qual cosa requereix una anàlisi literària; i la tercera es concentra en els fets narrats, i per això requereix una crítica històrica. Tots els passos indicats fins aquí apunten a la comprensió del text. Es tracta d'entendre el que el text diu, de quina manera ho diu i quin és el context històric, per poder explicar-lo amb les nostres paraules.

La darrera pregunta, en canvi, es distingeix de les anteriors perquè eli-

mina la distància entre lector i text. Aquest deixa de ser un objecte d'anàlisi per convertir-se en part del lector. El text entra en el lector i el lector entra en el text, de tal manera que el procés interpretatiu passa de la comprensió del text a la seva actualització. S'estableix una línia directa entre text i lector, ambdós es converteixen en subjectes dialogants i el resultat és una comunicació dinàmica, vital i

enriquidora. El text (antic) adquireix tanta força que incideix en la vida del lector (modern). Passem, doncs, de l'exegesi a l'hermenèutica.

La lectura litúrgica

Amb tot, reconec que el que acabo de proposar no sempre és factible per moltes i diverses raons. Reconec també la dificultat de l'empresa i el temps que requereix. En poques paraules, aquest tipus d'estudi és propi d'especialistes i no es pot dur a terme sense ajuda. Preguntem-nos, doncs: ¿existeix una altra alterna-

tiva?, ¿una altra via d'accés a l'Escriptura que no sigui tan àrdua, una via més suportable i igualment profitosa? Crec que sí, s'anomena lectura litúrgica de la Bíblia i es pot utilitzar en diversos nivells de profunditat. Escoltem el que diu l'esmentat document de la Pontifícia Comissió Bíblica sobre aquest tema:

En principi, la litúrgia, i especialment la litúrgia sacramental, de la qual la celebració eucarística és el cim, realitza l'actualització més perfecta dels textos bíblics, ja que ella situa la seva proclamació enmig de la comunitat dels creients reunits a l'entorn de Crist per aproximar-se a Déu. Crist és aleshores "present en la seva paraula, perquè és ell mateix qui parla quan les Sagrades Escriptures són llegides a l'Església" (*Sacrosanctum Concilium*, 7). El text escrit esdevé així, una vegada més, paraula viva. (IV.C.1)

L'actualització més perfecta dels textos bíblics té lloc en la litúrgia, però en la litúrgia els textos estan recollits i ordenats en el Leccionari, incorporats en un programa ritual. S'imposa, doncs, familiaritzar-se una mica amb el leccionari, amb les lectures i els seus temes principals sempre orientats a la celebració del misteri de Crist, que és l'únic que se celebra en cada eucaristia. La litúrgia de la Paraula, íntimament lligada al misteri de Crist, enclou una gran profunditat teològica que es podria

resumir en tres punts: a) la Paraula és el fonament de la celebració, b) la Paraula és eficaç i c) Paraula i Eucaristia són un únic acte de culte.

- a) Els textos de la institució de l'Eucaristia estan íntimament lligats al misteri pasqual de Crist. La litúrgia de la Paraula fa present la salvació del misteri pasqual i la litúrgia eucarística fa que aquesta salvació sigui acollida, fruïda i viscuda pel creient a través del cos i la sang de Crist.
- b) La Paraula té caràcter performatiu: realitza allò que diu (cf. Is 55,10-11). Si la Paraula és comunicació-acció, les Paraules de Crist també són comunicació-acció. Deia Hans Urs von Baltha-

sar: “En cada paraula i en cada gest de Jesús està present el Misteri Pasqual com el tot està present en el fragment”.

- c) *Verbum Domini* 54: “Paraula i Eucaristia es pertanyen tan íntimament que no es pot comprendre l’una sense l’altra: la Paraula de Déu es fa sacramentalment carn en l’esdeveniment eucarístic. L’Eucaristia ens ajuda a entendre la Sagrada Escriptura, així com la Sagrada Escriptura, al seu torn, il·lumina i explica el misteri eucarístic. En efecte, sense el reconeixement de la presència real del Senyor en l’Eucaristia, la comprensió de l’Escriptura queda incompleta. Per això, «l’Església honra amb una mateixa veneració, tot i que no amb el mateix culte, la Paraula de Déu i el misteri eucarístic i vol i sanciona que sempre i pertot arreu s’imiti aquest procediment, ja que, moguda per l’exemple del seu Fundador, mai no ha deixat de celebrar el misteri pasqual de Crist, reunint-se per llegir 'el que es refereix a ell en tota l’Escriptura' (Lc 24,27) i exercint l’obra de salvació per mitjà del memorial del Senyor i dels sagraments»”.